

D.H. LAWRENCE • **Kayıp Kız**

D.H. LAWRENCE 1885'te İngiltere'de doğdu. Çocukluğunu bir madenci kasabası olan Nottinghamshire'da geçirdi. 1902'den 1906'ya kadar Eastwood'da öğretmenlik yaptı. Lawrence'ın ilk şiirleri 1904'te *English Review*'da yayımlandı. Aynı zamanda kısa öyküleri, oyunları ve eleştiri yazıları da bulunan Lawrence'ın ilk romanı 1910 yılında yayımlanan *The White Peacock*'tu. Kendi döneminde klasik roman anlayışından uzaklaşmaya çalışan yazarlar arasında anılan ve 1930'da ölen Lawrence'ın önemli romanları şunlardır: *Gökkuşluğu* (1915), *Âşık Kadınlar* (1920), *Lady Chatterley'in Sevgilisi* (1928), *Bakire ile Çingene* (1930).

The Lost Girl

İletişim Yayınları 1752 • Modern Klasikler 32

ISBN-13: 978-975-05-1048-9

© 2012 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2012, İstanbul

DIZI EDITÖRÜ Orhan Pamuk

EDITÖR Müge Karahan

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ John Singer Sargent, "Repose", 1911

UYGULAMA Nurgül Şimşek

DÜZELTİ Ayten Koçal

BASKI ve CILT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Çağaloglu 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

D.H. LAWRENCE

Kayıp Kız

The Lost Girl

İNGİLİZCEDEN ÇEVİREN *Murat Belge*

MURAT BELGE'NİN ÖNSÖZÜYLE

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Murat Belge.....7

BİRİNCİ BÖLÜM

Manchester House'un Çöküşü.....11

İKİNCİ BÖLÜM

Alvina Houghton'ın Çıkışı.....33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ebe.....43

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İki Kadının Ölümü.....59

BEŞİNCİ BÖLÜM

Jön.....75

ALTINCI BÖLÜM

Houghton'ın Son Girişimi.....109

YEDİNCİ BÖLÜM

Natcha-Kee-Tawara.....147

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Ciccio.....183

DOKUZUNCU BÖLÜM

Alvina, Allaye Oluyor 211

ONUNCU BÖLÜM

Manschester House Çöküyor 257

ON BİRİNCİ BÖLÜM

Namuslu Nişan 297

ON İKİNCİ BÖLÜM

Allaye de Nişanlanıyor 329

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Nikâhlı Zevce 343

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yolculuk 353

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

Califona Denen Yer 377

ON ALTINCI BÖLÜM

Kuşku 387

ÖNSÖZ

MURAT BELGE

Kayıp Kız, D.H. Lawrence'ın estetik bakımdan en doyurucu birkaç romanı arasında yer almayabilir; fakat Lawrence'ın romancılığını incelemek isteyen biri bu kitabı okumalıdır, çünkü yazarın bellibaşlı özelliklerini bir araya getiren, “tipik bir Lawrence romanı”dır *Kayıp Kız*.

D.H. Lawrence, cinselliği işleyen bir yazar olarak tanınır. Gerçekten büyük bir yazarın, böyle tek özelliğiyle tanınması genellikle talihsizlik ve bir haksızlık oluyor. Şüphesiz ki Lawrence öncelikle çağının cinsel ahlakının ikiyüzlülüğüne başkaldırmış, insanların doğallığını ve dirimselliğini baskı altına alan “frijit” göreneklerle çatışmış ve cinsel doyumunu birey hayatının vazgeçilmez “kendini-gerçekleştirme” yollarından biri olarak görmüş bir yazardır. Ama yalnızca bunları söylemek, Lawrence'ın bir yazar, bir romancı ve hikâyeci olarak varlığını açıklamaya yetmiyor. Lawrence cinselliğin yanı sıra pek çok önemli çağdaş sorunu incelemiş bir yazar olduğu gibi, aynı zamanda roman sanatında yenilikler yapmış bir öncüdür de.

“Tipik bir Lawrence romanı” olan *Kayıp Kız*'da, bu özelliklerin çoğunu görebiliyoruz. İlkın, “*Kayıp Kız*”dan, romanın kahramanı olan Alvina'dan başlayalım. Lawrence'ın, cinsellik temasını, kadın kahramanların görüş açısından verdiği zaman genellik-

le daha başarılı olduğu, birçok eleştirinin dikkatini çekmiştir. Alvina da, ünlü *Lady Chatterley*'nin kadın kahramanı Connie gibi, Viktorya Çağı'nın yoğun cinsel baskı döneminden sonra, cinselliğe, kadınlığına uyanan ve böylece kimliğini bulan ya da kimliğini oluşturan bir kadındır. Lawrence, Alvina'nın bilinçliliğini romanın merkezine koyar, cinsel uyanışı onun duyularıyla verir (*Lady Chatterley*'den başka *Gökkuşuğı*, *Aşık Kadınlar* gibi romanlarında ve birçok hikâyesinde bu tür bir “dişi” bilinçliliğini tercih etmiş, en zengin yaşantı düzeylerini bu yöntemle elde etmiştir).

Lawrence'ın kadın kahramanına bakışı, karanlığı aydınlatan, kıpırtı oldukça yeni ayrıntıları ışığa çıkaran, katlar arasında yeni derinlikleri şöyle bir gösteren bir ışıldak gibidir. Kadınları bir bilinçlilik merkezi olarak aldığı romanlarda erkek kahraman aynı şekilde aydınlığa çıkmaz. Çünkü aslında kadın da erkek kahramana bakmakta, onu tanımaya çalışmaktadır. Lawrence bu konuda kahramanından önce koşup erkeği bize tanıtmaya çalışmaz. Kadının açılışını oldukça bütünsel bir şekilde görürüz; erkeğin açılışını ancak kadınla birlikte, onun el yordamıyla arayışıyla, görmekten çok sezeriz.

Lawrence cinsel uyanışın romancısı olarak tanınmakla birlikte, bu konuda zaman zaman önyargılı, abartılı veya fantastik olabilir; en azından, çok zaman buna benzer eleştirilere uğramıştır. Öte yandan, işçi bir babanın ve eğitim görmüş bir annenin çocuğu olarak, İngiltere'nin sınıfsal yapısına, sınıf kültürlerine karşı olağanüstü bir duyarlığı vardır. Bilgisi de, anlatımı da, bu noktada hiç şaşmaz. *Kayıp Kız* bu bakımdan da “tipik bir Lawrence romanı”dır, çünkü konusu gereği, orta İngiltere'nin kömür madenleri üzerine kurulu küçük bir kasabasının bütün toplumsal tabakalarını ele almaktadır. Alvina'nın babası, “ticari kibar” James Houghton, karısı, bu tip ailelerin uğradığı çöküntü, Lawrence'ın elinde sağlam sosyolojik bilgi ile keskin imgelemi birleştiren bir anlatım kazanmaktadır. Romanın ikincil kişilerinde de, İngiltere'nin çeşitli toplumsal katlarından insanları, sınıfsal belirlenmeleri içinde yakından tanıyoruz.

20. yüzyıl başlarında geleneksel roman yapısı parçalanır. Bugün “modern roman” dediğimiz, aslında tek bir kalıba sığdırı-

lamayan yeni bir tarz ortaya çıkar. İngiliz romancıları yeni romanın doğuşuna belki en çok katkıda bulunmuşlardır. James Joyce ve Virginia Woolf gibi, radikal yeni teknikleriyle tanınan romancıların yanında, Lawrence ilk bakışta, göreneksel romandan fazla uzaklaşmamış gibi görünebilir. Ama bu aldatıcı bir görünüştür. Modern romanı “modern” yapan başlıca özellik, klasik “olay örgüsü”nü ortadan kaldırmasıdır. Roman yapısı, bu çağda, başka ilkelere göre örgütlenmektedir. Joyce ve Woolf, bireysel bilinçliliği açmayı hedef seçtikleri için, klasik olayı ve roman eylemini bireye içselleştirirler. Dolayısıyla eserlerinin “yeni” olan yanı daha çarpıcı bir şekilde ortadadır. Lawrence da onlar kadar olmasa da, bireyin iç hayatına önem verir, ama romancı olarak anlattığı hayatın bütünü üstüne konuşma ayrıcalığından vazgeçmez. Forster’ın deyişiyle bir “kâhin” tavrıyla konuştuğu, insanları belli bir ahlaka ve belli bir yaşama biçimine çağırdığı anlar çoktur. Bu özellikleriyle de, yirminci yüzyılın teknik yenilikçilerinden çok, bu yeniliklerden sonra gözden düşen “eski kafalı” romancılara benzetilebilir. Bu da, aslında aldatıcı bir görünüştür.

Lawrence da öbür modern romancılar gibi klasik olay örgüsü yapısının dışına çıkar. Ancak bunun yerine koyduğu, bireysel bilinçliliğin içi değil, “mitik” denebilecek bir yapıdır. Lawrence her şeyden önce insan hayatının bilinçdışı kalan döngüleriyle, insanın çeşitli uyanışlarını, deyim yerindeyse, olgunlaşmanın geçişlerini, inisiyasyonlarını verdiği için, romanlarının akışı, geleneksel olay örgüsüne değil, yukarıda anlatılan olayları zaten doğal olarak vermek üzere üretilmiş “mit” biçiminden yararlanır. Lawrence’da romanın akışı birbirini izleyen dalgalara da benzetilebilir. *Kayıp Kız*’da Alvina’nın içgüdüleri belirli zamanlarda uyanır, duyarlığı, duyguları yoğunlaşır, istekleri kendisinin de tam olarak anlamadığı bir şeye zorlar onu. Sonra duygular geriler, duyarlık körleşir; dalga geri çekilir. Alvina’yı saran maddi uygarlığın, nesnelere boğucu döngüsü, beden ihtiyaçlarının döngüsünü geriletir: Sonunda Alvina, uygarlığın bedeni soğutan etkilerinden kendini koruyabilmiş bir erkekle karşılaşınca kadar.

Yazıldıkları dönemde Lawrence'ın romanları, Viktorya Çağı ahlakıyla cinsel hazdan yasaklanmış kadınların bu baskıdan kurtulmalarını savunduğu için kadın kurtuluşundan yana sayılıyordu. Günümüzün kadın kurtuluşu anlayışını savunanlar ise Lawrence'dan pek hoşnut değiller; çünkü onun, son analizde gene erkek egemenliğini yücelttiğini ileri sürüyorlar. Bunda pek haksız oldukları da söylenemez. *Kayıp Kız*'da da, Alvina, bedeninin hakkını vermesini bilen erkeği bulduğunda, onun karşısında İngiliz uygarlığının kendisine vermiş olduğu yüzeysel, kalıplı kişiliğinden sıyrılmak zorunda kalacak, onun kurallarını kabul edecektir –bu kurallar, Batı toplumunun “kadına saygı” anlayışıyla çeliştiği halde–. Aynı zamanda Lawrence, Batılı insanın bu yüzeysel saygı gösterilerinin ardında nasıl “etobur” bir bencillığın, kadını mülklenme ahlakının yattığını sergilemeye çalışmaktadır (Alvina'nın çeşitli flörtleri yoluyla).

Lawrence, bizim “kişilik” dediğimiz şeye de karşıdır. Ona göre bu, insanların karşılıklı ilişkilerinde birbirlerine ezilmemek için bir maske gibi taktıkları, doğaya aykırı, göreneksel/toplumsal bir şeydir. Bu bakımdan uyanış, toplumun empoze ettiği bu kişilikten (*personalite*) kurtulup daha derinde yatan, doğallığa yakın olan “karakter”e kavuşmakla özdeştir. Böylece, Lawrence'ın kişileri, “mitik” anlatımına da uygun bir biçimde, “tip”ten çok “arketip” özellikleri gösterirler; Alvina, Alvina'dır ama, aynı zamanda Kadın'dır. Aşkı tanınması, Alvina'lık özelliklerinden sıyrılıp onu bütün Kadınlıkla birleştiren daha temel özelliklerinin hakkını vermesiyle mümkün olur.

Lawrence'ın bu temaları, anlatımın en küçük birimlerinde de farklı bir tekniği doğal olarak gerektirecektir. Bu nedenle düzyazısı, imge ve simgelerle doludur. Sözdizimi de, bilinen dilbilgisi kurallarından çok, duyguların yoğunlaşmasına ve gevşemesine bağlıdır. Bunların bir araya gelmesiyle, Lawrence'ın düzyazısı, anlatıyı aksatmayan bir şiirselliğe yükselir.

Kayıp Kız bütün bu özellikleri bir araya getirmesi, Lawrence'ın çok sevdiği kan, yeraltı, kar ve dağ, akrobatlar gibi simgesel temalarla dolu olması bakımından, Lawrence'ın ana eğilimlerini ve niteliklerini kendinde toplayan ilginç bir romandır.